

ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 37 (73)

СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ США У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ

Тетяна Кошманова

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Дорошенка, 41, 79000 Львів, Україна*

Досліджено спільне та відмінне у тенденціях розвитку педагогічної освіти США у сучасному світовому контексті, виокремлено найбільш перспективні напрями підготовки вчителів у світі та показано шляхи реформування педагогічної освіти України у сучасних соціально-економічних реаліях.

Ключові слова: педагогічна освіта, розвиток, тенденції, світовий педагогічний контекст.

Початок нового тисячоліття неминуче веде науковців світу до пошуку нових філософських пріоритетів педагогічної освіти, які б відповідали типу глобального суспільства XXI ст. Сьогодні на Заході простежується тенденція того, що традиційна європейська освітня філософія і парадигма її модернізації все більше ставиться під сумнів або навіть заперечується постмодерністськими теоріями, а також мультиполярними геополітичними реаліями, що виникли в період завершення холодної війни. За одностайним переконанням зарубіжних дослідників, у новому столітті заперечується виживання людства стає необхідність пошуку згоди між різними культурами та прийняття їхніх глибоко вкорінених цивілізаційних відмінностей, які є значно глибшими, ніж ідеологічні розходження націй епохи холодної війни.

Метою статті є визначення спільного та відмінного у тенденціях розвитку педагогічної освіти США у сучасному світовому контексті, виокремлення найбільш перспективних напрямів підготовки вчителів у світі та показ шляхів реформування педагогічної освіти України у сучасних соціально-економічних реаліях. Для досягнення цієї мети ми коротко розглянемо та охарактеризуємо своєрідність американського соціуму, що визначала загальні тенденції розвитку педагогічної освіти США протягом останніх десятиліть, і виокремимо провідні тенденції, основні суперечності й закономірності підготовки американських учителів (1960-2003); окреслимо

спільне та відмінне у розвитку педагогічної освіти США у світовому контексті; та коротко опишемо можливості впровадження позитивного світового досвіду підготовки вчителів у практику педагогічної освіти України. В основу статті покладено результати докторського дисертаційного дослідження автора, висновки з її книг, статей та спостережень за розвитком педагогічної освіти обох країн [8-10].

Своєрідність американського соціуму

Результати проведених автором досліджень дати змогу виявити та охарактеризувати своєрідність американського соціуму, що визначала такі загальні тенденції розвитку педагогічної освіти протягом визначеного періоду:

- залежність від вимог споживачів, зумовлена впливом соціально-продуктивних чинників і тиску функції соціальної мобільності;
- визначальний вплив на формування особливостей американських педагогічних традицій зробив ринковий прагматизм Джона Дьюї, органічно інтегрований з ідеалами протестантської етики виховання в учнів практичності і працьовитості, вмінь забезпечити собі комфортне і зручне життя; саме це зумовило своєрідність освітньої теорії США, її концепцій педагогічної діяльності й професійної підготовки вчителів, орієнтувало їх на практицизм, центрацію на потребах учня, а не на предметі викладання; вказана тенденція особливо яскраво характеризує розвиток американської педагогічної освіти протягом останніх десятиліть, орієнтуючи педагогічні пошуки, зумовлюючи традиційний стратегічний напрям державної політики на якісне реформування школи і професійної підготовки вчителів;
- мультикультуралізм, гетерогенність та поліетнізм усе впливовіше стають основою життя диверсивного американського суспільства й кожного індивіда, зумовлюють розроблення освітньої політики, програм підготовки вчителів, змісту освіти, встановлення нормального психологічного і морального клімату і відносин між усіма учасниками освітнього процесу на усіх його рівнях;
- парадигмальне зрушення у бік постмодернізму, яке протягом останніх двох десятиліть відбувається в США, приводить до радикально нового розуміння політики, культури, освіти, науки; у сучасному світі ламаються усталені структури педагогічної освіти, стереотипи мислення її учасників, їхні уявлення, перегляд відбувається у напрямі відходу від авторитарного вчителя і шкільного адміністратора; студентів та учнів починають розглядати як активних суб'єктів власної освіти, повноправними партнерами наставників, які у певному смислі вже втрачають колишні

владні повноваження; надається усе більше свободи учням в організації шкільного життя, у виборі навчального матеріалу та способів його засвоєння; у зв'язку з цим велике значення приділяється розвитку у студентів – майбутніх учителів навичок рефлексивного і критичного мислення;

- сучасний американський вчитель є освітянином і політичним активістом; у навчальному класі він створює “спільноту учіння”, що сприяє розвитку демократичних цінностей і практик через групове розв’язання проблем; у коледжі викладач бере участь у розвитку програми і навчального розпорядку; у широкій суспільній громаді педагог працює над поліпшенням навчальних умов та освітніх можливостей.

Тенденції розвитку сучасної американської педагогічної освіти

Проведені автором дослідження дали можливість визначити провідні тенденції, основні суперечності й закономірності підготовки американських учителів (1960-2000 рр.) і здійснити таку класифікацію: *організаційно-структурні тенденції*: 1) завершення еволюції нормальних шкіл через учительські коледжі до багатопрофільних вищих навчальних закладів або університетів; 2) становлення основ багаторівневої професійної підготовки; 3) збільшення терміну педагогічної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. *Сутнісно-визначальні*: 1) домінування філософії постмодернізму і соціал-конструктивізму при підготовці вчителів; 2) активізація феномену учіння педагога та його учнів, простежується тенденція до розгляду учіння як процесу осмислення власного педагогічного досвіду та основи неперервності освіти; 3) прагнення до оптимального поєднання теорії і практики у загальнопедагогічній підготовці вчителя; і *змістовно-процесуальні*: 1) зміцнення загальноосвітнього компонента підготовки педагога; 2) виділення базового компоненту педагогічних знань учителя; 3) поліпшення знань вчителів з фахового предмета; 4) гармонійне співвідношення та єдність інваріантного і варіативного компонентів педагогічної освіти; 5) прагнення до акредитації програм підготовки учителя; 6) збільшення обсягу педагогічної практики студентів в структурі інтернатури при Школах професійного розвитку вчителів; 7) прагнення до встановлення стосунків рівноправного партнерства і співробітництва між викладачами університету і вчителями шкіл в умовах Шкіл професійного розвитку вчителів; 8) поліпшення соціалізації майбутніх учителів, коли вони починають свою педагогічну діяльність в умовах педагогічного наставництва; 9) тенденцію до неперервної освіти й забезпечення постійного професійного розвитку працюючих вчителів; 10) тенденцію до вдосконалення механізму державних стандартів, ліцензування й акредитації.

Світові тенденції розвитку педагогічної освіти

Як свідчать дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, на початку століття значно посилюються загальні тенденції до демократизації й гуманізації освіти, нового бачення ролі школи, зміни підходів до педагогічної освіти. Зокрема, російський педагог В.А.Бордовський, досліджуючи теорію та практику організаційно-методичного забезпечення інноваційно-педагогічного розвитку світової педагогічної освіти, на засадах вивчення освітньої літератури з проблем гуманізації, демократизації та гуманітаризації вказаного феномену, переконливо доводить, що саме за цими ознаками відбувається становлення нової парадигми світової педагогічної освіти, що носить глобальний характер [3, с.97-100]. Дослідження інших вчених також переконливо засвідчують те, що на Заході протягом останніх десятиліть посилюється тенденція до подолання схеми авторитарного управління педагогічним процесом, акцент робиться на все більшому забезпеченні активності і самостійності студентів та учнів, створенні умов для їхнього самовизначення й самореалізації [4, с.70-81; 11; 12; 15, с.94-100; 16, с.82-92; 18, с. 16].

Педагогічний процес, стверджує Б.Л.Вульфсон, аналізуючи світові тенденції освіти, – прагне до природної багатоманітності, причому ця множинність реалізується на різних рівнях і у різних формах – у межах роботи з кожним, у контексті співіснування різних моделей і відповідно технологій, а також відмінних між собою національних систем освіти [5, с.25-50]. Представлена у дослідженні Б.Л.Вульфсона ситуація, є типовою для постмодернізму, що, за визначенням вченого, є плюралістичним, проголошує ідею множинності істин, заперечує саму можливість обґрунтування влади як дискурсу загального, що ґрунтується на визнанні єдиної істини. Розвиток інтеграційних процесів, інтернаціоналізація суспільного життя, що охоплюють економіку, соціальні відносини, науку, культуру, освіту, є характерними рисами сучасного світу і педагогічної освіти зокрема. У той же час зберігаються багатовікові традиції різних культурно-історичних типів суспільства, різних цивілізацій, що впливають на характер педагогічної освіти. Тому цілком природно, що найбільш інтенсивно інтеграція педагогічної освіти відбувається у рамках геополітичних регіонів, які об'єднують країни з відносно подібними умовами історичного розвитку та подібною соціально-політичною структурою. Серед цих регіонів перше місце за масштабами і глибиною інтеграції займають США і Західна Європа.

Наше дослідження доводить, що парадигмальне зрушення у бік постмодернізму, яке протягом останніх десятиліть відбувається в США, зароджується і в Західній Європі, приводячи до радикально нового розуміння

політики, культури, освіти, науки [4, с.71-81; 5; 2; 6; 7; 14; 13; 16]. У сучасному світі ламаються усталені структури, стереотипи, уявлення. У політичне й економічне життя багатьох країн приходить демократична система правління. Усе більше поваги й толерантності виявляється до особистості індивіда, до його ідентичності і прав.

Аналіз досліджень В.Я.Пилиповського, О.Б.Лисової, Н.М.Лавриченко, З.О.Малькової, Б.Л.Вульфсона, В.А. Бордовського з проблем інноваційного розвитку педагогічної освіти країн Західної Європи дає змогу кваліфікувати названі вище тенденції як глобальні. “В основному потоці педагогічних і дидактичних течій на Заході соціал-конструктивістський напрям особливо виділяється своєю увагою до суперечливих процесів, що визначають обличчя сучасної цивілізації... Первинний імпульс соціал-конструктивізму був зроблений у США ще кілька десятиліть тому,” – стверджує у 1995 році В.Я.Пилиповський [17, с.93]. Так само однозначно висловлює ідентичні погляди і Б.Л.Вульфсон [5].

Визначаючи інтегральні чинники у розвитку систем педагогічної освіти загальноєвропейського освітнього простору, Л.П.Пуховська виділяє низку загальних тенденцій, деякі з яких, на нашу думку, можна вважати спільними з тенденціями розвитку педагогічної освіти США. До інтегральних чинників дослідниця відносить національні системи та моделі педагогічної освіти, які “розвиваються під впливом певних історичних, політичних та соціальних контекстів” [19, с.253]. Педагогічна освіта та її головні інституції, підкреслює автор, відображають “особливості культурно-національних традицій, переконань та поглядів щодо вчителя, його статусу, ролі, компетентності та професійних функцій.” Крім того, “розвиток і реформування педагогічної освіти в країнах Західної Європи останніми десятиріччями значною мірою визначаються сучасними міжнародними педагогічними ідеями щодо професіоналізації, інтеграції, універсалізації тощо” [19, с.253-261].

Однак слід відзначити, що протягом останніх двох десятиліть вплив міжнародних педагогічних ідей на розвиток підготовки вчителів у Сполучених Штатах Америки не був вирішальним, навпаки, як засвідчують результати нашого дослідження, американську педагогічну освіту характеризує тенденція не лише відповідати світовим досягненням, але і передусім впливати на світовий соціокультурний простір, що було зумовлено своєрідністю американського соціуму.

Розглядаючи сучасну еволюцію систем професійної підготовки вчителів, Л.П.Пуховська виділяє загальні тенденції їхнього розвитку, а також конкретизує вимоги до вчителя в нових соціокультурних умовах. “У цьому питанні, – зазначає вона, – інтеграційні процеси у сфері педагогічної освіти сприяють формуванню нових вимог, пов’язаних з підготовкою вчителя-європейця, який готовий до роботи в полікультурному суспільстві, в

різнорідному навчально-виховному середовищі, в альтернативних педагогічних системах тощо” [19, с. 254]. Хоча існують суттєві розбіжності між поняттями “учитель-європеєць” та “учитель-американець”, ми вважаємо, що наведені Л.П.Пуховською вимоги до підготовки сучасного вчителя носять спільний характер і відповідають сучасній філософії постмодернізму.

Іншим важливим для нас положенням, яке також збігається з результатами вивчення проблем професійної освіти вчителів США, є думка про актуалізацію особистісно-орієнтованого напрямку розвитку теорії та практики професійної підготовки вчителів, в основі якого лежать цінності саморозвитку, самоосвіти, самореалізації. Провідні концепції підготовки вчителя-дослідника, вчителя-вченого певною мірою, на думку Л.П.Пуховської, вплинули на ідеологію реформ педагогічної освіти середини 80-х – першої половини 90-х рр. у країнах Західної Європи, коли починається рух за підготовку вчителів-професіоналів. Зазначимо, що, досліджуючи цю проблему, ми зауважили, що хоча рух за професіоналізацію педагогічної освіти в університетах США починається з середини 60-х років, однак протягом середини 80-х рр. ХХ ст. у США також простежується хвиля нових, безпрецедентних за розмірами, реформ з підготовки вчителів, які здійснювалися з ініціативи Групи Голмса і Корпорації Карнегі.

Аналізуючи зміст реформ з педагогічної освіти в межах європейського освітнього простору, Л.П.Пуховська справедливо пов’язує його з піднесенням інтелектуального рівня педагогічної освіти, посиленням психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів та запровадженням у ряді країн державних стандартів професійно-педагогічної підготовки (вчитель-організатор самостійної пізнавальної діяльності учнів, учитель-вихователь), забезпеченням органічного зв’язку навчальних закладів, що готують учителів, зі школою (вчитель-рефлексивний практик)[19, с.254-255].

В американській педагогіці проблема стандартів педагогічної освіти входить у порядок денний усіх реформ підготовки вчителів, починаючи з 1960 рр. Також розроблена і постійно вдосконалюється модель ідеального вчителя для ХХІ ст., аналізуються “педагогічні ролі” або вимоги до його підготовки. У своєму дослідженні, аналізуючи результати реформування педагогічної освіти у США протягом 1960-2000 рр., ми виділяємо 10 педагогічних ролей, які відповідають сучасним вимогам до підготовки вчителів у світлі останніх реформ [10].

Слід зазначити, що сферу особистісних смислів і цінностей педагогів американські теоретики педагогічної освіти розглядають як гарант успішної реалізації того, що було досягнуто на рівні професійної “ролі” учителя. Тому формування гуманістично орієнтованих якостей педагога, вироблення стійких аксіологічних пріоритетів не менш важливі як для самого вчителя, так і для тих, з ким він буде працювати. Мотиваційно-смислові аспекти,

сподівання, цінності студентів і вчителів-початківців перебувають у фокусі уваги тих, хто складає програми підготовки вчителів, але не можна стверджувати, що заходи, скеровані на створення умов для самореалізації і творчості випускників носять загальний характер. У нашому дослідженні ми прагнули аналізувати і порівнювати лише, на наш погляд, прогресивні програми американських коледжів та університетів, у рамках яких проводяться експерименти, стверджуються найбільш ефективні інновації, збільшується час на педагогічну практику студентів, пропонуються нові методи роботи з майбутніми вчителями з метою зробити навчання особистісно орієнтованим і цінним з погляду на те, щоб підготовка вчителів, з одного боку, відповідала соціальним реаліям, а з іншого – уособлювала духовно-моральні цінності загальнолюдських і національних знань. І хоча не в кожному закладі діють подібні програми гуманістично орієнтованих учителів, перші результати мають величезне значення, оскільки визначають напрям загального руху в педагогічній освіті США. Спостереження і оцінка американських досягнень є, без сумніву, цінними для зарубіжних педагогів.

Видається також важливим спостереження Б.Л.Вульфсона, згідно з яким сучасні теорії освіти, у т. ч. педагогічної, державна політика, реальний педагогічний процес виходять з ідеї принципової незавершеності освіти. Класична традиція, яка у повному обсязі уособлена в модерністських підходах, розглядала освіту як важливий спосіб сходження людини до своєї всезагальної, єдиної, первісної сутності. Сучасна антропологічна думка тяжіє до “розгляду людини як можливості, що здійснюється в процесі освіти, яка ніколи не завершується, перманентно розгортається у просторі культури і освіти [5, с.97]. Дослідження Б.О.Вульфсона свідчить про те, що у розвинених країнах світу простежується перехід до освіти, яка покликана сприяти розкриттю найліпших рис сутності людини. Результати нашого вивчення моделей американської педагогічної освіти у руслі ідей постмодернізму, критичної педагогіки, педагогічної антропології і соціал-конструктивізму також підтверджують це положення.

Аналіз структурних змін у системах та моделях професійної підготовки вчителів у ході сучасних реформ педагогічної освіти в Західній Європі уможливило виділення Л.П.Пуховською також організаційно-структурних тенденцій сучасної еволюції відповідних систем у кінці ХХ ст., які знаходяться на осі взаємозв'язку зі змістовно-процесуальними тенденціями. З першої групи тенденцій для нашого дослідження становлять інтерес такі: “відхід від системи структурних відмінностей в підготовці вчителів початкових та середніх шкіл; включення структур професійної підготовки вчителів у систему вищої освіти і поступовий перехід до вищої освіти як єдиного типу підготовки вчителів для всіх типів шкіл”; “послідовне

утвердження системи багаторівневої педагогічної освіти;” “розширення підготовки вчителів в умовах університетів” [19, с.255-257].

Що стосується перших двох зазначених Л.П.Пуховською тенденцій, то вони характеризують також і розвиток педагогічної освіти у США протягом середини 80-х рр., коли Група Голмса запропонувала єдиний тип навчальних програм для учителів школи “К-12” з продовженням терміну навчання цих учителів до здобуття ступеня магістра [1, с.5-10]. Однак утвердження багаторівневої педагогічної освіти у США відбулося ще на початку 60-х рр., коли нормальні школи були трансформовані у відповідні структури підготовки вчителів багатопрофільних університетів. Певні відмінності простежуються також щодо останньої тенденції. Хоча кампусно-лабораторний компонент підготовки вчителів США є вагомим у сучасній педагогічній освіті, він не є домінуючим у підготовці американських учителів, а лише є складовою частиною набуття лабораторно-клінічного досвіду студентів – майбутніх учителів в умовах університету і середніх шкіл, більшість з яких нині стає Школами професійного розвитку педагогів.

З ряду змістовно-процесуальних тенденцій розвитку професійної підготовки вчителів у країнах Західної Європи в кінці ХХ ст., які виділяє у своєму дослідженні Л.П.Пуховська, з результатами нашого дослідження збігаються за змістом, але не за хронологією, такі тенденції: “перманентний перегляд навчальних планів та програм базової педагогічної освіти відповідно до реальних потреб шкільної практики”; “оновлення змісту всіх складових компонентів підготовки вчителя на засадах науковості та фундаментальності”; “посилення загальної підготовки вчителя у напрямі її культурологічного наповнення”; “ідеї неперервності професійного розвитку вчителя в країнах Західної Європи” [19, с.254-261]. Результати нашого дослідження засвідчують, що такі тенденції характеризували розвиток американської педагогічної освіти протягом останніх чотирьох десятиліть, що дає нам підстави вважати їх загальними компонентами усіх реформ педагогічної освіти США у 1960-2000 рр.

Можливості впровадження американського досвіду професійної підготовки вчителів у теорію і практику сучасної педагогічної освіти України

Аналіз складних, суперечливих процесів, що відбуваються у світовій освіті, особливо важливий у контексті соціально-економічних змін, що відбуваються в Україні і радикальним чином впливають на українську освіту. Сьогодні українська освіта переживає період величезних матеріальних труднощів. Але парадокс історичного моменту полягає в тому, що саме у цей важкий час в українській освіті проводиться інтенсивна творча робота. Однак

успіх цієї праці визначається не лише ентузіазмом і науковим пошуком вітчизняних педагогів і дослідників, але також і тим, наскільки вдало зуміє українська освіта “вписатися” до світових освітніх процесів, а для цього необхідне вивчення, розуміння та прогнозування можливого розвитку.

На основі теоретико-методологічних положень дослідження ми пропонуємо підхід до реформування підготовки вчителів України у сучасних соціально-економічних реаліях переходу до ринкової економіки. Цей підхід включає три концентричних, або спіральних, рівні професіоналізації студентів-майбутніх педагогів: набуття педагогічних знань з загальних основ педагогіки (філософії, історії, соціології освіти, психологічних теорій розвитку особистості, педагогічної антропології, теорії навчального плану і програми) з метою “інформування” й розвитку педагогічного мислення (“думати як вчитель”); оволодіння ґрунтовними знаннями з фахового предмета і з педагогіки (“знати як вчитель”); забезпечення інтеграції педагогічного мислення, знань та умінь у процесі набуття досвіду педагогічної діяльності (“думати, знати і діяти як вчитель”). Концентри пов’язані єдністю і наступністю змісту, мети і завдань, і дають змогу будувати повноцінну систему навчання педагогічній діяльності. Взаємозв’язок наступності цих рівнів, їхня спрямованість на розв’язання основних завдань професійної підготовки формують у студентів уміння самостійно та творчо розв’язувати завдання навчально-виховного процесу у різноманітних умовах роботи освітніх закладів. Розроблений підхід створює умови для забезпечення потрібного рівня кваліфікації майбутніх учителів-початківців як суб’єктів професійного самовдосконалення, котрі здатні адаптуватися і розвиватися в умовах, що постійно змінюються.

Отже, зберігаючи свою специфіку, зумовлену своєрідністю американського соціуму, в багатьох аспектах розвиток сучасної педагогічної освіти США характеризує схильність до спільних тенденцій у підготовці вчителів, прагнення відповідати сучасному світовому рівневі розвитку педагогічної теорії і практики. Водночас педагогічній освіті США характерна відносно невисока здатність до інтернаціональної інтеграції. Тому у педагогічній освіті США є значні відмінності порівняно з близькими за рівнем свого соціально-економічного розвитку країнами Західної Європи.

Спільні та відмінні тенденції розвитку педагогічної освіти США у світовому масштабі є такими:

- прагнення до вироблення філософії освіти XXI ст. на засадах постмодернізму, що сприятиме діалогу культур і цивілізацій у системі освіти із повагою та довірою до кожної етнічної спільноти; формування громади викладачів та учнів, об’єднаних спільною метою навчально-пізнавальної діяльності;

- ідея особистісного розвитку молоді людини із урахуванням її диверситивності;
- орієнтація на подолання авторитаризму у всіх сферах системи освіти: управління, організації навчально-виховного процесу, взаємодії адміністрації, педагогів та учнів, студентів, міжособистісних взаємин в учнівському і студентському колективах;
- інтеграція педагогічної освіти у світовому масштабі із збереженням багатовікових традицій різних культурно-історичних типів суспільства.

Система професійної освіти в Україні у нових соціально-економічних умовах перебуває у стані пошуку шляхів її реформування з урахуванням світових тенденцій; головна ідея та основні положення дослідження відображені у запропонованому автором теоретико-концептуальному підході до підготовки вчителя в сучасних соціально-економічних реаліях.

1. The Holmes Group. Tomorrow's schools: Principles for the design of professional development schools. East Lansing, MI: Author, 1990.
2. Бим-Бад Б.М. Антропологическое основание теории и практики современного образования: очерки проблем и методов их решения. М., 1994.
3. Бордовский В.А. Теория и практика организационно-методического обеспечения высшего педагогического образования: Дис. ...докт. пед. наук. - СПб., 1999.
4. Вульфсон Б.Л. Проблемы европейского воспитания// Педагогика. 2000. № 2.
5. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе. М., 1999.
6. Вульфсон Б.Л. Последипломное образование в развитых странах // Педагогика. 1993. № 3.
7. Вульфсон Б.Л. Реформы образования в современном мире: глобальные и региональные тенденции. М., 1995.
8. Кудін В.О. Освіта США та Японії (Науково-інформаційний матеріал для працівників освіти). К., 1999.
9. Лещенко М. Зарубіжні технології підготовки вчителів до естетичного виховання. К., 1995.
10. Лиферов А.П. Глобальное образование – путь к интеграции мирового образовательного пространства: Моногр. М., 1997.
11. Лиферов А.П. Интеграция мирового образования – реальность третьего тысячелетия: Моногр. М., 1997.
12. Лысова Е.Б. (1994). Новые тенденции в подготовке учителей на Западе // Педагогика. 1994. № 3.

13. *Малькова З.А.* США: поиски решения стратегической задачи школы // Педагогика. 2000. № 1.
14. *Пилиповский В.Я.* Современная западная педагогика: социал-реконструктивистское направление // Педагогика. 1995. №5.
15. *Пуховська Л.П.* Професійна підготовка вчителів у країнах Західної Європи в другій половині ХХ століття: Автореф. дис... д-ра пед. наук. К., 1998.
16. *Пуховська Л.П.* Тенденції в розвитку професійної підготовки вчителів у країнах Західної Європи (кінець ХХ ст.) // Педаг. і психол. профес. освіти. 1998. № 5.

COMMON AND SPECIFIC TENDENCIES OF THE AMERICAN TEACHER EDUCATION DEVELOPMENT IN MODERN WORLD CONTEXT

Tetyana Koshmanova

*Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenko Str., 41, UA – 79000 Lviv, Ukraine*

The study focuses on common and specific trends in the development of teacher education in the global educational environment. The author discusses global teacher preparation tendencies linked with post-modern educational philosophy of learning. This philosophy promotes the dialogue of cultures and civilisations in the system of education, respect and trust to every ethnic minority, the formation of learning communities of teachers and students united by mutual goals of educational cognitive activity and the ideas of personal development of diverse learners. The author stresses the necessity of strong education orientation towards overcoming the authoritarianism in all the spheres of educational systems, in interaction of administration, faculty and students and interpersonal relations among students. The paper discusses also the nature of cross-cultural understanding and its role in the classroom.

Key words: teacher education, development, tendencies, world pedagogical context.

Стаття надійшла до редколегії 13.02.2003
Прийнята до друку 18.06.2003